

Slavný muž minulosti

S. S. Van Dine (1888–1939), vlastním jménem Willard Huntington Wright, narodil se v Charlottesville ve Virginii, vystudoval Harvardovu univerzitu a snažil se o kariéru literárního a výtvarného kritika.

V roce 1916 vydal první vážný román Slibný muž (The Man of Promise), propadák tak dokonalý, že propadl dokonce i podruhé, když jej nakladatel vydal znovu v roce 1930, spoléhaje na to, že Wright (pod pseudonymem Van Dine) byl tehdy na vrcholu slávy.

V letech 1923 až 1926 byl Wright, po nervovém zhroucení, upoután na lůžko a lékaři mu zakázali „vážnou“ četbu: a je to neuvěřitelné, ale historie se opět opakuje. Pro zábavu si Wright vymyslel první detektivku, a aby neupadl v opovržení u vzdělaných kolegů, vydal ji pod starým rodinným jménem.

Byla to Bensonova vražda (The Benson Murder Case, 1926). Estét Wright si předsevzal, že americkou detektivku pozdvihne z bahna braku, a šel na to hlavně tím, že jeho vyšetřovatel Philo Vance je super vzdělaný knihomol a snob, který oplývá citáty, svědčícími o encyklopedických vědomostech. Abychom Wrightovi neublížili: nejen tím. Vnesl do americké detektivky noblesní, vytříbený styl, dokonalou dějovou konstrukci, přísnou fair play. O jeho zevrubném, přímo vědeckém studiu žánru svědčí skvělá analytická studie, otištěná jako předmluva k antologii detektivních povídek, kterou sestavil.

Wright sám kdysi prohlásil, že i nejgeniálnější autor má náměty pouze na šest dobrých detektivek, a nechtěl jich proto sám původně napsat víc. Nakonec jich vytvořil přesně dvakrát tolik, a jako na potvrzení vlastního pravidla, druhá šestice je opravdu o hodně slabší než první. Philo Vance byl na krátkou dobu nejslavnějším vyšetřovatelem v USA, ale jeho popularita, zejména po nástupu „drsné“ školy, rychle upadla, a tak Wright zemřel v roce 1939 jako slavný muž minulosti.

(zdroj: www.databazeknih.cz)

Doporučená kniha

„Vražda rodiny Greenů“

Dandy Philo Vance s detektivními schopnostmi vyšetřuje napínavý případ rodiny Greenů, jejíž členové byli postupně s úžasnou přesností vražděni. Jedná se tu o jeden z toho druhu zločinu, které bývají řazeny mezi téměř dokonalé.

(zdroj: www.databazeknih.cz)

O čtení starých knih

C. S. Lewis již v 60. letech 20. století vyzníval, že studenti raději čtou raději o starých knihách, např. O Platónovi, než Platóna samotného a to i v případě, že takový komentář je složitější a mnohem méně srozumitelný než původní text. Lewis vychovaný Chestertonem v umění paradoxu, říká, že velikost je právě ve srozumitelnosti. I úplně běžný student bude rozumět skoro všemu, co Platón řekl, ale pravděpodobně nebude rozumět moderním knihám o Platónově filosofii.

Lewis radí, že člověk, který si musí vybrat, zda má číst staré nebo nové knihy, by měl sáhnout po těch starých už z toho důvodu, že je amatér a proto je mnohem méně chráněn proti moderním náterům dávných myšlenek. Další úskalí je to, že porozumět nové knize obvykle znamená nutnost číst mnoho jiných nových knih. Staré knihy potřebujeme, abychom si byli vědomi neduhů naší doby. Všichni moderní spisovatelé sdílí do nějaké míry současný pohled na věc, dokonce i ti, kteří se proti němu staví. Navzájem protikladná moderní stanoviska mají stejný tajný základ. Staré knihy ve skutečnosti nemusí být moudřejší než nové knihy a obvykle obsahují chyby své doby, ale číst je znamená vystavit se čerstvému větru, který vane staletími a rozpouští naše současné předsudky.

Staré knihy nám umožňují nejenom to, co je charakteristické pro jakoukoliv dobrou literaturu, totiž žít víc životů, ale i žít je v různých dobách. Nemusím souhlasit s moderní reklamou, podle které dobré je jenom to, co je nové a mladé, ale přesto jí podléhám. Když však otevřu nějakou středověkou knížku, ocitám se ve světě, kde hodnotné a důvěryhodné je jenom to, co je staré. A v tom okamžiku si uvědomím, že kult mládí a novosti se týká jenom určité doby a situace a že jednou bude nejspíš nahrazen něčím jiným, a toto poznání mne do určité míry osvobodí od jedné z diktatur této doby.

(Václav Cílek „Borgesův svět“, nakladatelství Dokořán, Praha 2007)

32/2019

Občasník pro návštěvníky KKKV

„To kam dáš lampu v pokoji, mění tvůj život víc než přátelé.“

Ceny nejlepším autorům povídek 12. ročníku Literární soutěže jsou rozdány

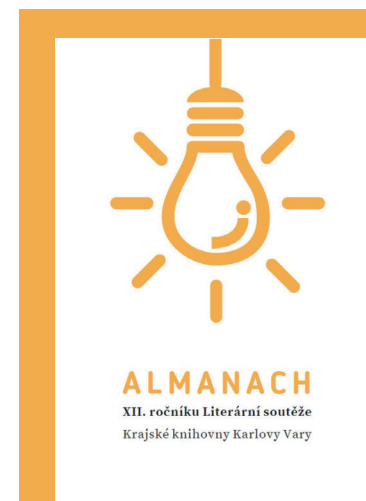
Již podvanácté vyzvala Krajská knihovna Karlovy Vary v říjnovém Týdnu knihoven amatérské autory k napsání povídky do nového ročníku Literární soutěže.

Ti mohli až do 31. 12. 2018 zasílat své práce inspirované mottem patrona do Krajské knihovny Karlovy Vary. Patronem ročníku byl básník, prozaik, publicista a překladatel Petr Borkovec. A motto znělo: „To kam dáš lampu v pokoji, mění tvůj život víc než přátelé.“

„Nemyslel jsem vůbec na povídky o lampách, lampičkách, žárovkách, světle, stínech a tmě,“ říká Petr Borkovec a pokračuje: „Představoval jsem si prostě texty, v nichž budou hrát důležitou roli věci a jejich názvy a jejich podrobný popis a jejich dějiny. To bych rád četl, říkal jsem si. A stalo se. I když lamp v těch deseti povídkách, z nichž jsem vybíral, svítilo dost.“

Do 12. ročníku přišlo 37 povídek, z nich porota složená z knihovníků, literátů a dalších odborníků, vybrala 10 finalistů, které pak posuzoval právě patron a vybral tři vítězné práce. Povídky do soutěže přišly z celé České Republiky. Přišly z Prahy, Děčína, Plzně, Nové Paky, Hradce Králové, Chomutova, Klokocova, Starých Splavů a také z Týniště nad Orlicí a Vidonic Pecky. Nejvzdálenější místo, odkud přišla povídka, byl Šumperk. Z Karlovarského kraje přišlo 11 povídek a 1 byla přímo z Karlových Varů.

Jedním z pravidel soutěže byl minimální věk přispěvatelů omezený 14 rokem. Nejmladší autorce, která do soutěže poslala svou povídku, bylo 15 let. Nejstarším účastníkem byla rovněž žena ve věku 76 let. Průměrný věk autorů byl 34 let. Ženy poslaly 22 povídek a muži 15.

Jan Pytel (vlevo) a Petr Borkovec (vpravo)

Hornický kahan

Potřeba světla v našem regionu byla a je určitě největší při práci v nekonečné temnotě podzemí. Světlo doprovázelo horníka již po staletí. Symbolem tohoto světla je **hornický kahan**.

Málokdo si dnes uvědomí, jak složitá a dlouhá byla cesta jeho vývoje. Od plamene z hořícího dřeva, přes další druhy organických látek vhodných k svícení, až po hořlavý acetylén v karbidkách. Konečným, a zatím posledním produktem tohoto vývoje, zůstalo čisté elektrické světlo.

Dne 6. dubna 1909 se započaly psát dějiny podniku na výrobu důlních svítidel v **Bohaticích u Karlových Varů**. To vše najdete krok za krokem v publikaci, která popisuje historický vývoj podniku od jeho založení až po jeho současnost. Kniha byla vydána s cílem popsat, zdokumentovat a uchovat pro další generace všechny dostupné informace a důkazy o tom jak vznikala a byla vyráběna důlní svítidla v ČR. Obsahuje velké množství dochovaných dobových dokumentů i současných fotografií. Jako jsou kopie zakládacích listin jednotlivých podniků, plány, výkresy a rozpočty staveb budovaných výrobních objektů, technické výkresy používaných strojů a zařízení v jednotlivých časových úsecích realizace výroby. Nedílnou součástí je i popis používaných technologií, výkresy a fotografie produkovaných výrobků.

Kniha rovněž dokumentuje úsilí, které bylo nutno vynaložit na udržení a rozvoj výroby v období světových válek, historických i politických změn a jak je tomu v současnosti.

Zápis obou vydání publikace:

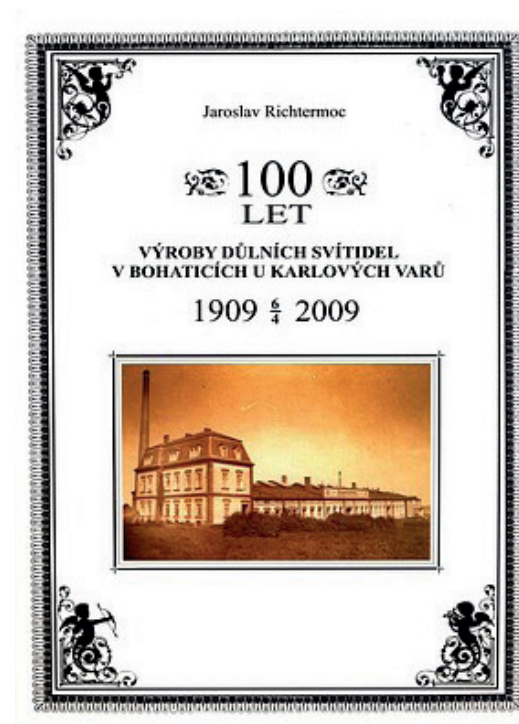
RICHTERMOC, Jaroslav. Historie výroby důlních svítidel v Bohaticích u Karlových Varů. 1. vyd. Mariánské Lázně: [Jaroslav Richtermoc], 2006. 323 s.

RICHTERMOC, Jaroslav. 100 let výroby důlních svítidel v Bohaticích u Karlových Varů: 1909-6/4-2009. 2., rozš. vyd. Mariánské Lázně: [Jaroslav Richtermoc], 2008. 535 s. ISBN 978-80-254-7124-1.

Recenzi na knihu napsal Miroslav Grisa a najdete ji v 44. ročníku **Minulostí Západočeského kraje z roku 2009**, s. 473-476.

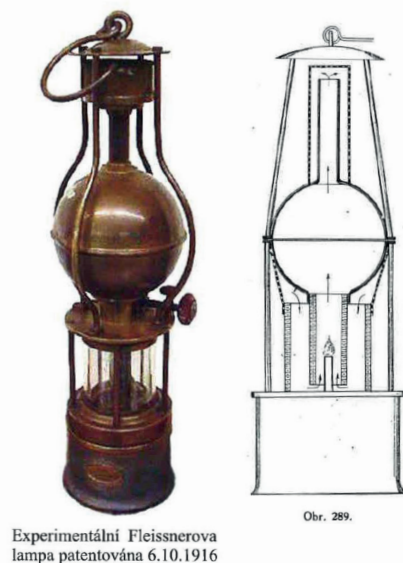
V souvislosti s důlními svítidly představujeme odborníka výzkumu explozí důlních plynů a uhelného prachu. Zabýval se analýzou důlních plynů a bezpečnou indukci výbušných plynů pomocí různých konstrukcí bezpečnostních důlních lamp. Zkonstruoval vlastní **lampu s akustickým indikátorem**, jejíž první verzi si nechal **6. 10. 1916** patentovat.

Jeho jméno je **Dr. tech. Ing. Hans Fleissner** (*28. 8. 1881 ve Svatavě ; + 15. 6. 1928 v Karlových Varech).

Článek a obrázek z knihy „Triumf techniky“ z roku 1926

„Lampa Fleissnerova jest sestrojena na principu chemické píšťaly. Řez původní konstrukcí lampy Fleissnerovy znázorňuje obr. 289. Nad hořákem obyčejné větěrky jest skleněná trubka, na niž se připojuje kovová koule, která má v hořejší části otvor prodloužený v trubku, kolem níž jest drátěná síťka. Vzduch vstupuje do lampy druhou sítkou, umístěnou pod kovovou kouli, ohřívá se o stěny trubky a vstupuje spodek k plameni. Je-li v důlní atmosféře methan, tu se plamen prodlouží, a když dosáhne určité výše, přivede vzduch v duté kouli do chvění a způsobí zřetelné zvucení.“

Experimentální Fleissnerova lampa patentována 6.10.1916

Knihovnice doporučuje

Vypůjčila jsem si slova pana Miroslava Horníčka:

„Mám u postele poličku s několika knihami. Chci, musím je mít na dosah. Před spaním sáhnu po některé z nich a otevřu ji kdekoli. Stačí pár stránek, stačí odstavec. Každý by měl mít takovou poličku...“

A tak mezi své knihy na „své poličce“ jsem směle zařadila **Zvonokosy** od francouzského spisovatele **Gabriela Chevalliera**. Čas totiž nic neubral na kráse a půvabu tohoto dílka. Čtu ji s potěšením už po několikáté. Je to poetické vyprávění o jednom malém francouzském městečku a velkém skandálu způsobeném sporem o záchodek. Prostě nádherná sonda do mezilidských vztahů. Napsáno květnatě a košatě. Zjistíte, že autor rozumí životu i jiným věcem, že umí i o těch jiných věcech povědět z hloubky. Zkrátka je to dobrá, chytrá a milá kniha.

(Jana Kučerová – půjčovna pro dospělé)

ANKETA

Milí čtenáři, rádi bychom vás vyzvali k drobné spolupráci. Pomozte nám a doporučte ostatním čtenářům dobré knihy. Přečetli jste něco jedním dechem? Donutila vás nějaká kniha přemýšlet o věcech, které jste dosud neřešili? Rozesmála vás či rozplakala přečtená kniha? Podělte se o své pocity z četby s ostatními! Své recenze na knihy nám prosím pošlete na email knihovna@knihovnakv.cz . Zaslané tipy na DOBROU ČETBU budou odměněny drobným dárkem a otištěny v dalším čísle občasníku Mezi regály. Předem vám za ně děkujeme. Zúčastnit se mohou děti i dospělí.

Změny v čítárně, trocha hub a vlastivědy

Jak jste, naši milí návštěvníci čítárny mohli zaregistrovat, v minulém roce jsme tu udělali malé změny. Dostali jsme nový, pěkný regál, který jsme využili na umístění regionální příruční knihovny (tzv. okřížkovaných knih). Zmenšili jsme počet internetových stanic a tak nám vznikl prostor na to, abychom pro čtenáře mohli do volného výběru umístit mnohem víc knih z regionální literatury.

Také jsme rozšířili nabídku o sborníky, které čtenáře seznámí s vlastivědou, historií a jinými zajímavostmi ze všech koutů naší země. Snažili jsme se vybrat takové sborníky, které jsou zajímavé a hlavně čtivé pro nás běžné čtenáře (rozhrabaný regál svědčí o tom, že někteří čtenáři si ke sborníkům cestu už našli). Některé z nich bych vám tedy chtěla v průběhu letošního roku krátce přiblížit.

Pro milovníky hub a houbařství bude zajímavý **Mykologický sborník**, odborný a informační časopis vydávaný Českou mykologickou společností. Jde o médium s dlouhou historií, první číslo vyšlo v roce 1919 a od té doby vychází nepřetržitě, s výjimkou krátké přestávky v období druhé světové války. V tomto ohledu je nejenom nejstarším časopisem o houbách u nás, ale patří i k nejstarším časopisům o houbách na světě. V průběhu let se jeho zaměření, obsah a úroveň příspěvků mírně měnily a vyvíjely. V současné době jde o časopis pro amatérské a profesionální mykology a také pro širší veřejnost se zájmem o houby a mykologii. Co tedy v současných vydáních časopisu najdete? Jsou to odborně zaměřené články o tzv. velkých houbách (makromycetech), populárně naučné příspěvky o zajímavých či vzácných druzích hub, informace o jedlých a jedovatých houbách a zajímavosti o využití hub, informace o přednáškách a houbařských setkáních, zprávy o činnosti mykologických kroužků, recepty a povídání o využití jedlých hub v kuchyni a další. Časopis má pěkné barevné fotografie.

A teď trochu té slíbené vlastivědy. **Valašsko** je vlastivědná revue, která vychází již více než 15 let, 2x ročně od roku 1998. Časopis nahradil muzejní Zpravodaj Okresního vlastivědného muzea Vsetín a dále pokračuje v tradici uchovávání odkazu minulosti i obrazu přítomnosti, stejně jako tomu bylo u regionálních časopisů Naše Valašsko z 30. let 20. stol. a časopisu Valašsko z 50. let 20. století. Vydavatelem **Valaška** je Muzeum regionu Valašsko. Čtenáři mají možnost poznat přírodu, významné osobnosti regionu i místní osobitý folklór. V jednom z čísel revue se například můžeme dozvědět o tom, že se vesmírem žene malá hvězda se jménem vsetínského amatérského astronoma Emila Březiny, a také jak k jejímu objevení a pojmenování vlastně došlo.

Dalším titulem je **Český kras** – časopis pro regionální výzkum. **Český kras** vydává Muzeum českého krasu v Berouně. Časopis je vydáván nepřetržitě od roku 1976 a uveřejňuje především původní práce zabývající se geologickými, paleontologickými, krasologickými, archeologickými, biologickými, historickými, etnografickými a dalšími výzkumy na území Berounska, Českého krasu a přilehlé oblasti, nicméně je otevřen i pro příspěvky s blízkou tematikou z jiných regionů či ze zahraničí, zprávy z akcí, novinky, nálezné zprávy, recenze a anotace a další drobné příspěvky.

Kdo z nás už někdy nenavštívil oblast Českého ráje. **Od Ještěda k Troskám-vlastivědný sborník Českého ráje a Podještědí**. Projekt časopisu **Od Ještěda k Troskám** s podtitulem Vlastivědný sborník českého severu byl připraven již v roce 1908, vycházet ale začal až v období mezi lety 1922-1938. Po druhé světové válce proběhl pokus časopis obnovit, jeho vydávání se však nepodařilo udržet. Na konci roku 1994 začal sborník vycházet znovu, tentokrát s podtitulem Vlastivědný sborník Českého ráje a Podještědí; zprvu jako občasník, od r. 2004 jako čtvrtletník. V této podobě funguje do současnosti. Věnuje se vlastivědě krajů - Česko-dubsko, Mnichovohradištsko, Dolnobousevsko, Sobotecko, Lomnicko, Semilsko, Turnovsko, Železnobrodsko, Jičínsko.

Posledním z dnešní nabídky je časopis **Těšínsko**. Muzeum Těšínska je jedním ze čtyř krajských muzeí a příspěvkovou organizací Moravskoslezského kraje. Sídli v Českém Těšíně a v regionu české části Těšínského Slezska provozuje celkem 10 poboček a výstavních síní. Na podzim roku 1957 začalo muzeum v Českém Těšíně vydávat vlastivědný časopis **Těšínsko**, ve kterém byly zveřejňovány výsledky vlastivědného bádání či přehledy aktuálního kulturního dění. Od té doby vychází časopis nepřetržitě, od roku 2015 dvakrát ročně. Přináší zajímavé a vědecky hodnotné články a obrazový materiál z oblasti společenských a přírodních věd.

(Martina Tesařová – čítárna)

12.

VÍTĚZNÉ POVÍDKY ROČNÍKU LITERÁRNÍ SOUTĚŽE

KRAJSKÉ KNIHOVNY KARLOVY VARY

Jan Pytel,
Jeremiáš

1.místo
a také Cena poroty

Ráno mě probouzí štěkot psa. Schoulená pod dekou čekam, co bude. Nikdy nevím, co je za den. Netuším, kolik je hodin. Držím se mimo čas. Nezvládnou otočit list kalendáře a z hodinek se mi točí hlava. Pracuju ve dvou módech. ON – OFF s režimy PLAY – SLEEP. Shoda není pravidlem. Schoulená pod dekou čekam, co bude. Nic. Nikdo nejde. Vždycky je lepší, když nikdo nejde. Přemejšlim, jestli to tak maj všichni. Jestli než otevřou oči, tak sebou škubnou. Jestli je pak zase rychle zavřou a chvíli jen tak poslouchaj. Jestli maj strach. Nikdy jsem neviděla jinýho člověka se probouzet. A strach mam vždycky. Z toho, co přijde, kam pudu já.

Ležim a koukam do stropu. Vlhká skvrna. Objevila se před nějakou dobou. Z ničeho nic. Nejdřív byla docela malá, pak začala růst. Z ničeho nic. Vlastně mě vůbec nenapadlo zkoumat, kde se vzala. Jednoho rána tam prostě byla a od té doby si jí hlídám. Baví mě sledovat, jak žije. Nepatrný změny, lidským okem nepostřehnutelný. Každý ráno si jí fotim. Už několik dní. Každý ráno stejně.

Stejně jako ten štěkot. Ale ten je tu, co si pamatuju. Ráno, v poledne, večer. Za železným plotem. Snažim se ho nevnímat, ale moc to nejde. Čas od času přestane, a pak je ticho.

Je po něm? Říkam si a zakazuju si tam koukat. Sedim na posteli opřená o zeď vedle okna a představuju si, jak tam venku leží v prachu. Pak se zase ozve. Jeremiáš. Tak se nejmenuje, tak mu říkam. Snad aby byl radši mrtvej.

Zespoda se ozve křik. Fotr. Nerozumim mu ani slovo, ale je mi to jasný. Řve na matku, která v kuchyni vaří. Sere ho, že vaří. Neslyší bednu. Když nevaří, sere ho, že nevaří. Serou ho všichni a všechno. Je to sráč.

To si tam do prdele nemůžeš ty dveře zavřít?!

Fotr. Nerozumim mu. Vůbec. Ani nechci. Byly chvíle, kdy jsem o to stála, ale to už je pryč.

Si to sakra zavři, když ti to vadí, ne?!

Matce nerozumim taky. Podvedla mě. Zůstala s nim. A fotra podvedla taky. Několikrát. Ani jí nevadilo, že jsem u toho byla. Je to kurva.

Ale co jsem potom já? Potomek Sráče a Kurvy. Sráč potká Kurvu a potom... A potom? Toho se bojím. Toho potom. Až odhrnu deku a položim nohy na zem. Levá, pravá. Nechci na to myslet, a tak schovam hlavu pod polštář. Tady jsem nejradši. Sama. Ve tmě, v teple, v bezpečí. Občas tady zůstanu i celej den. Nikdo mě nehledá. Fotr je rád, že mě nevidí. A matka? Ta je ráda, že je ráda.

Ticho. Žádné štěkot, žádné křik. Z toho jsem nesvá. Vždycky, když je ticho, jsem z toho nesvá. Celej život kravál. Řev fotra, štěkot psa, křik televize, jekot matky. Every fucking day! Mam divnej strach. Z ticha mam divnej strach. Tajemný, temný, děsivý. Creepy silence, sneaky death. Děsí mě a přitahuje.

Opatrně nadzvednu polštář. Nic. Ani hlásek. Ještě chvíli čekam, pomalu pokládám nohy na zem. Levá, pravá. Na fotra seru, zajímá mě pes. Jdu pomalu k oknu. Vteřinu váham za rohem zády opřená o zeď. Snad přeci jen štekne. Bojim se tam podívat. Koušu si rty, až mi z nich teče. Bloody pain. Bojim se a taky mě to baví. Chci si to užít, a tak to prodlužuju, jak to jen jde. Přemejšlim, co vlastně chci vidět. Leží v prachu a těžce oddychuje. Jeremiáš. Tak mu říkam. Jméno snad ani nemá.

Když mi bylo deset vyrobila jsem si figurky všech svých spolužáků. Prostě jsem vzala papíry a vystříhala si je nůžkami. Hrála jsem si na školu. Vyrobila jsem třídu z krabice od bot. Z další krabice jsem udělala holčičí záchody. Z další šatnu. Všechno jsem polepila barevnýma papírama, hezky vyzdobila. Byla to moc pěkná škola. Na zdech učebny byly barevný kyticky a zvířátka. Na holčičích záchodech plavaly na zdech rybičky jako v akváriu. Klučičí záchody jsem nevyrobila, ty jsem si neuměla představit.

Všechny postavičky se podobaly mým spolužákům. Tedy alespoň jsem se o to snažila. Vyrobila jsem školní lavice z krabiček od sirek a cigaret, kterých doma vždycky bylo dost. Taky židličky. Zasedací pořádek jako v naší třídě. Naše škola taky byla moc pěkná. V učebně na zdech barevný kyticky a zvířátka, jen na záchodech neplavaly rybičky.

Tabuli jsem udělala černou. Tabule by podle mýho měla bejt černá. Jinak to není žádné blackboard. Ve škole jsme měli zelenou a to mě sralo.

Když jsem všechny ty svoje figurky posadila na své místa, uvědomila jsem si, že mi někdo chybí. Paní učitelka. Hodná paní učitelka. Taková totiž není. Takovou si musíš vystříhat z papíru. A tak jsem jí taky vystříhala. Hodnou. Až mi jí snad i přišlo líto.

A jak tam všichni tak hezky seděli, první lavice uprostřed zůstávala prázdná. To byla moje lavice. Dneska už nedorazim. A příště taky ne. A ta lavice tam bude, aby všem připomínala, že já tam nejsem. A nebudu.

To bylo na jaře, to si pamatuju. Jednoho dne odpoledne svítilo sluníčko a já si celou tu svojí veselou papírovou školu vzala na zásep před barák. Vytáhla jsem ze třetí lavice u okna svojí spolužačku Haničku. Z kapsy jsem vytáhla krabičku sirek a jednu škrtlá. Zapálila jsem tu bloďdatou hlavičku a pak jí posadila zpátky do lavice. Burning desire. Sorry babe. Ostatní

„Slova nebyla nudná, slova byla věcmi, které dokázaly přinutit vaši mysl, aby se hýbala. Když jste je četli a nechali se prostoupit tím kouzlem, mohli jste žít bez bolesti, s nadějí, bez ohledu na to, co se vám přihodilo... Četl jsem své knihy po nocích, takhle pod příkrývkou s přehrátou stolní lampou. Četl jsem všechny ty dobré řádky, zatímco jsem se dusil. Bylo to kouzelné.“

Charles Bukowski, kniha Šunkový nářez

udiveně a bez hnutí seděli na svých místech. Vzápětí vzpláli taky. Hořely děti, hořela hodná paní učitelka, hořely rybičky na holčících záchodech i první lavice uprostřed.

Když zatáhnu školu, doma se nezdržuju. Chodim po městě. Když je hezky, sedím v parku se sluchátkama na uších a skicuju. Mam toho celý sešity. Dělam všechno, cokoli vidim. Město, stromy, boty, lidi, auta, listí, psy...

Doma to nejde. Matka ani otec nevytáhnou paty. Hop hej, já mam invalidní důchod! Vracim se až pozdě odpoledne. Čím dýl, tím líp. Oranžový sluchátka, volume na max a vznášim se nad zemí.

Na rozdíl od svých spolužáků jsem nikdy nenosila na krku klíče.

Klíče? Na co by ti, kurva, byly klíče?! Jsme snad s mámou pořád doma, ne?! A když tu nebudem, počkáš venku! Nic ti tady nepatří, od čeho bys, kurva, chtěla klíče?!

Stejně bys je akorát ztratila, znáš se. Táta to myslí dobře, máš o starost míň.

Naši vždyccky byli doma. Vlastně ani nevim, jakej je to pocit, bejt sama doma. Nikdy jsem to nezažila, nikdy by mě nenechali.

Stáhn u sluchátka a vezmu za kliku.

Ty už jsi doma?

Pokaždý stejná věta na uvítanou. Snad i kdybych přišla ve dvě ráno.

Občas se to stane. Přijedu domů, vezmu za kliku a nic. Zamčeno. Zvonek tu není. Zaklepu a čekam. Nic. Zaklepu podruhý, potřetí... Sednu si na lavičku před domem, nasadim oranžový sluchátka a posloucham hudbu a psí štěkot mezi songy. Musím tu sedět celkem dobu. Přehraju skoro tři alba a bolí mě zadek. Stáhn u sluchátka a pozoruju dveře. Zadek mě bolí tak, že musim vstát. Zarachotí klíč. Víc nic. Otevř u dveře.

Ty už jsi doma?

Nemůžu tady zůstat. Ze všeho je mi tu zle. Stojim venku a bojim se vzít za kliku. Jenže nevzít za ní se bojim taky. Tady mam alespoň nějakou jistotu. Sice tu nejhorší možnou, ale jo. Tam venku nemam nic. Nezvládn u to. Nemam, kam jít. Nemam nikoho, nemam nic. Sama nejsem nic. Nedokáž u myslet dopředu. Z toho, co bude, mam strach. Ale z toho, co je teď, ho mam taky. Ležim v posteli a všechno se mi honí hlavou. Za plotem vyje pes a já vyju s nim.

Probudim se uprostřed noci. Oknem prosvítá světlo z pouliční lampy. Chvíli jen tak ležim a koukam. Jeremiáš zašteká a zase zmlkne. Najednou mi to dojde. My dva. Celou dobu jsme tady spolu. Já a pes. Nemůžu ho tady nechat. Dlužim mu to.

Vstanu a obleču se. Potichu vylezu z pokoje. Fotra slyšim spát, z toho nemam strach. Najednou nemam strach z ničeho. Odemknu dveře a vylezu do zimy. Z jedněch vrat vylezu, do druhých vlezu. Ani se nerozhlídnu. Rovnou k němu. Jak mě vidí, ztichne. Nespustí ze mě oči. Vytáhnu závlačku a otevř u dvířka. Najednou stojíme proti sobě. Takhle blízko jsme si ještě nikdy nebyli. Psů se bojim. I jeho se bojim. Ale dneska ne.

Chvíli na sebe koukáme. Pak se otočim a odcházim. Cítim, že jde za mnou. Zastavim se, zastaví se taky. Jdu, jde. Před vraty se otočim.

Teď už musíš jít sám. Stejně jako pudu já. Hodně štěstí Jeremiáš.

Ráno se probouzim sama. Ticho. Něco se stalo, ale nejsem si jistá, jestli to nebyl jen sen. Vstanu a jdu k oknu. Sousední vrata dokořán a dvířka klece taky. Uprostřed sedí pes. Dírou pozoruje svět. Pak vstane, dvakrát dokola obejde klec a v rohu si lehne. Pomalu oddychuje.

Bojí se. Bojí se toho tam venku. Stejně se bojim já.

Noc. Otevř u dveře svého pokoje. Dole jede bedna. Pomalu scházim schody. Opatrně se naklonim a mrknu do pootevřených dveří. Chrápe na gauči. Vplížim se do kuchyně a otevř u špajs. Flašku vodky strčim pod svetr a zase jdu. Poslední dobou je to taková moje malá noční hra. Čas od času. Otupit smysly. Posunout volume přes max.

Dneska mi to nedá. Něco mě táhne. Před dveřma obýváku se zastavim. Opř u se o futra a chvilku ho pozoruju. Napiju se vodky. V bedně po sobě lezou nahý děvky, hekaj a olizujou si kozy. Na stolku krabíčka kamelek. Jednu vytáhnu a zapálím. Koukam na ty děvky a pak koukam na něj. Napiju se vodky. Přemejšlim, co s nim. Potáhnu si z cigarety a napiju se vodky. Děvka vyjekne a prohne se v pase. Teď jí píchá nějakej zmrď. Zamlaská a chrápe dál. Jak vyfoukne, záclona nad jeho hlavou se zavlní. Cigareta dohořívá. Napiju se vodky, děvka polyká semeno. Přiložim cigaretu k zácloně, vypálí kolečko. Znovu, další kolečko. Kolečko, kolečko, kolečko, kolečko...

Napiju se vodky.

Jsem unavená.

Jeremiáš neodešel.

Motá se mi hlava.

Nechal si otevřený vrátka.

Hanička hlavička.

Napiju se...

Hodná paní učitelka. Hoří. Blackboard i rybičky...

Jdu spát.

Vrátka, zavřít vrátka.

Nemůžu...

Jdu...

Olga Olajda Habásková „Musíme utéct“ 2. místo

Otec vešel do sednice a matka roztřesenou rukou otočila knoflíkem na radiovém přijímači. Nebyla však dost rychlá, a otcova tvář se vzápětí zachmuřila. Matka sklopila zrak, věděla, že otci vadí, když poslouchá rádio. Po chvilce ticha se ale tiše zeptala.

„Samueli, neměli bychom přeci jen...“

Otec ji přerušil bouchnutím do stolu.

Drahý Ludwigu,

musím přiznat, že jsem si na chvilku myslela, že ty pošetilosti myslíte vážně. Netušila jsem, že se ve Vás skrývá tolik vtipu. Teď Vás mám však ještě raději!

Skříň na večerní šaty přijde tedy vedle dveří do koupelny – nebojte, Vaši radu, i když skrytou, jsem pochopila. Mohl jste mi to říci napřímo, když Vás o to žádám, ostýchavost Vám nesluší.

Tu lampu – zde Vám asi dlužím lepší vysvětlení – nemám pochopitelně ráda kvůli zdobenému stínítku, nýbrž právě kvůli té osobě, která mi ji věnovala, jenž zásadním způsobem ovlivnila můj život.

Z celého srdce Vám děkuji za vše, co jste pro mě udělal.

Edith F.

P.S.: Dříve zmíněnou fakturu bude potřeba opravit. Zřejmě omylem je na ní uvedena částka, která rozhodně nemůže být považována za bagatelní.

Drahá Editho,

o architektuře zásadně nežertuji. Nejsem ani klaun ani puntičkář. Potrpím si na detail a dokonalost. Stavět nějaké škatule do prostor, které k tomu nebyly určeny v tak výjimečném díle, jakým je Váš nový dům, je jednoduše nepřipustné. Stejně tak svítit si na nějaké básničky lampou z minulého století. V návrhu lampa není, a tak tam žádná stát nesmí! Lhostejno proč jste si svou lampu oblíbila, musíte jí dát vale. Snad proto, že slova nejsou tak přesná jako výkresy a na nějakou výřečnost si nepotrpím, mohl zůstat můj předchozí dopis nepochopen. Řeknu to tedy tak, jak by to pověděl, dejme tomu, nějaký básník: To, kam dáš lampu v pokoji, mění tvůj život víc než přátelé.

Ludwig M. v. d. R.

P.S.: Faktura je správně a ano, nejedná se o bagatelní částku. Za bagatelní jste tuto záležitost označila Vy.

Drahý Ludwigu,

musím přiznat, že Váš předchozí dopis mě poněkud vystrašil. Nejsem zvyklá, aby mi někdo poroučel, čím si mám svítit na překlad poesie. Za příčinu této jisté nevybíravosti ve Vašem projevu považuji Vaši těžkou profesi, která vyžaduje preciznost a vyjadřuje se toliko emocí prostými výkresy, jež si zřejmě vybírá svou daň. Nu což, básník z Vás asi už nebude...

...jsem ochotna Vám však odpustit za podmínky, že se omluvíte (předevsím tedy mé přítelkyni, jejíž roli v mém životě jste postavil na roveň pouhého svítidla) a také vyřešíte neblahou situaci s mou garderobou, jak se sluší a patří, nikoliv nejapným kutilstvím.

Edith F.

P.S.: Na úhradu takových nesmyslů snad můžeme zapomenout, vždyť jsme přátelé!

Drahá Editho,

má profese je mi skutečně vším. Navzdory tomu je v mém životě místo pro emoce. K Vám chovám city natolik vřelé, že jsem Vaši siluetu zanesl do půdorysu svého života. Prosím Vás snažně, zanechte pošetilostí, zbavte se toho harampádí a užívejte domu tak, jak máte.

Ludwig M. v. d. R.

P.S.: ...a zaplaťte mi tu fakturu, prosím!

Ludwigu,

zklamal jste mě! Copak lze označit mé nejlepší šaty za harampádí? To není galantní! A to jsem ještě dlouho musela přemýšlet, jestli to přirovnání nepatří náhodou mé přítelkyni... Chtěl-li jste se mi dvořit, zvolil jste vskutku prazvláštní způsob, na který nemohu v žádném případě reflektovat. Dům, jež se mi snažíte z nepochopitelného důvodu zprotivit stejně jako svou osobu, budu pochopitelně užívat způsobem, který sama uznám za vhodný.

Edith F.

P.S.: Pobavilo by mě, kdybyste k urážlivým přirovnáním a knížecím radám přidal ještě žalobu...

Drahá paní Farnsworthová,

z půdorysu svého života jsem Vás vyškralab žiletkou.

Ludwig Mies van der Rohe

P.S.: Uvidíme se u soudu.

„Nepůjdeme nikam. To, co hlásí v rádiu, je jen propaganda. Chtějí v nás vyvolat strach, abychom uprchli ze svých domovů a oni se sem mohli nastěhovat. Co na tom, že jsme Židé. Je nás hodně. Nemůžou přece deportovat milión lidí. Nevěřím jim ani slovo!“

„Ale dnes říkali, že ty, co se k transportu dobrovolně nepřihlásíš, tak že prý zastřelí.“

„To by museli postřílet půl národa. Nikdo po nikom střílet nebude. A už vůbec ne tady v Podluží, vždyť je to Bohem zapomenutý kus...“

Slovo země, které chtěl nejspíš otec říct, přerušilo zabušení na dveře. A znovu. Za okny byla tma a psi ve vsi se rozštěkali. Matka pobledla, ale otec rázně přešel ke dveřím, a aniž by se zeptal, kdo se k nám v půl desáté v noci v podzimní plískanici dobývá, otevřel. Dovnitř vpadla žena ve věku mé matky, a za ruku vlekla drobnou štíhlou dívku, která měla přes ramena jen ledabyly přehozený kabát. Hanna byla mou nejlepší kamarádkou, a nejen díky tomu, že se naše matky také přátelily. Strávily jsme spolu celé dětství, a i když jsme teď studovaly každá na jiné škole, pořád jsme se snažily najít si jedna na druhou čas.

„Přišli Němci, Johanko,“ upřela žena uplakané oči na mou matku. „Přišli Němci a stříleli. Hanusovi jsou mrtví všichni. Malečkovi a Lebovičovi odvezli i s jejich dětmi...“ Hlas Hanniny maminky se třásl tak, že jsem musela poslouchat opravdu pozorně, abych jí rozuměla. „Musíme utéct. Můžou tu být za chvíli...“

„Nic takového se tu neděje,“ skočil jí do řeči otec.

V tu chvíli se ozvaly výstřely. Z nedaleka.

„Sbal nějaké jídlo a oblečení, já vezmu sekeru a náradí a na pár dní se schováme na Jezevcím kameni,“ řekl otec. Vypadal, že si konečně uvědomil, že se opravdu mylil.

O deset minut později jsme stoupali lesem do prudkého kopce. Otec nesl na zádech velký vak s věcmi, které matka připravila. Já a Hanna jsme se držely za ruce, abychom neuklouzly na mokřém jehličí a listí. Naše matky šly o kousek za námi a já jen slyšela, jak si potichu něco povídají. Otec nám zakázal svítlnu, takže jsme se musely spolehnout na měsíční svit. Z vesnice pod námi se pořád ozývaly rány, které nemohly být ničím jiným než výstřely z pušek. A také křik a pláč.

Bylo krátce po půlnoci, když jsme vystoupali až na Jezevcí kámen nedaleko Kozího hřbetu. Otec odemkl rezavý zámek a dveře malé chatky se se skřípotem samy otevřely.

„Běžte dovnitř.“ Otec nás postrčil tak vehementně, že by Hanna upadla, kdybych ji nedržela za ruku. V malé místnosti, do které světlo měsíce pronikalo jen zaprášeným okénkem, byla cítit zatuchlina a prach. Nebylo divu. Přemýšlela jsem, kdy jsme tu trávili čas naposledy. Když jsme s Hannou byly malé, pobývali jsme tu s rodinami vždy celé léto, ale jak roky ubíhaly, už se do staré dřevěné boudy uprostřed lesů, kterou jsme vzosně nazývaly chatou, nikomu nechtělo.

Matka natáhla ruku po vypínači, ale otec ji zarazil. „Ne, žádné světlo.“

„Ale jak budeme spát?“ namítla matka.

„Nastěhujeme do Sárina pokojíku další matraci, to zvládneme i po tmě.“

Sárin pokojík. Jak honosně pojmenoval otec malou místnostku, kde jsme s Hannou jako děti hrály, povídaly si, sdílely tajemství a zaplétaly si pampelišky do vlasů. Když do místnosti otevřel dveře, musela jsem se pousmát. Vše bylo na stejném místě jako před osmi lety. Pod okénkem stál malý stolek, na dřevěné zdi visel obraz Lužických hor v dřevěném rámu a přímo naproti dveřím moje postel a hned vedle starobylá lampa. U skříně se válela panenka a na stolku ležely dvě zaprášené knihy. V jedné jsem i v chabém svitu měsíce rozeznala svůj deník. Zatoužila jsem se do něj začíst, připomenout si tu dobu bezstarostného dětství, ale věděla jsem, že na to bude dost času ráno.

Otec se supěním nesl do místnosti další matraci a já s matkou a Hannou jsme se opřekot snažily udělat tam nějaké místo. Ač byl teprve podzim, teplota pomalu padala k bodu mrazu, a tak jsme se ke spánku pod těžké peřiny uložili co nejtěsněji k sobě to šlo. Otec s matkou si lehli na postel a já s Hannou a její maminkou jsme se schoulili na matraci. Nikdo z nás nespál. Poslouchali jsme šumění lesa a snažili se rozpoznat zvuk, který by do něj nepatřil.

A přesně ve chvíli, kdy jsem z hlavy zapudila všechny černé myšlenky a oči se mi pomalu zavřely, jsem zaslechla rachot motoru. Otec byl na nohou jako první. Hodil přes sebe těžký kabát, do ruky popadl sekeru a vyběhl ze dveří. Tmu za okénkem mého pokoje prozářilo světlo reflektorů automobilu. Ozvaly se hlasy.

„Musíme taky utéct ven,“ vyhrkla vzrušeně Hanna a vrhla se k oknu, aby jej otevřela. Její nápad mi přišel jako jediné možné řešení, ale v poslední chvíli mně napadlo něco jiného. Vyskočila jsem z matrace a chytla kamarádku za ruku. „Tady, Hanno. Tady.“

A pak už jsme jen slyšely vrzání prken, jak po nich přecházely těžké boty. Snažily jsme se zatajit dech a ani se nepohnout. Hlasům najednou bylo rozumět. Mluvily německy, ale já věděla, co říkají. Místností se míhaly kužely světla baterek. Někdo otevřel dveře do skříně, kde jsem měla uložené dětské oblečení a hračky. Když nikoho nenašel, prudce je přibouchl, až na nás spadla vrstva prachu. Chtělo se mi kýchnout. Další ruce odhrnuly ubrus na stole a další nadzvedly postel.

„Sie müssen hier sein!“

Musí tu někde být. Stiskla jsem pevněji matčinu ruku a zavřela oči. Škvírkou mezi prkny jsem spatřila vysokého muže v dlouhém kabátu, jak přechází ke stolku pod oknem a bere do ruky... můj deník.

„Dnes jsme se s Hannou zase schovaly do naší tajné skrýše, kterou jsme si postavily. Nikdo o ní neví, ani maminka s tatínkem. Schováváme se do ní, když chceme, aby nás nikdo nenašel. Když rozsvítíme lampu, kužel světla dopadá přímo nad nás, takže si díky šterbinkám mezi prkny můžeme i po tmě prohlížet ty obrázky...“ mužova čeština byla značně lánaná, ale i tak bylo z jeho hlasu patrné, že slovům, která čte, rozumí.

„Was?“ ozval se ode dveří další hlas.

„Heute habe ich mit Hanna in unserem Bunker versteckt...“, slyšela jsem, jak překládá do němčiny slova, která jsem si do deníku napsala před osmi lety, a když se dostal až ke slovu lampa, málem se mi v tom okamžiku zastavilo srdce. To už ale byl opět slyšet zvuk těžkých bot a pak... cvaknutí vypínače... ostrý kužel světla lampy... natažení zásobníku... a výstřel... a další... tisíc ran v děsivé kakofonii smrti.

„Jemand is draußen!“ ozvalo se zvenčí.

Někdo je venku!

Kované boty zaduněly po prkenné podlaze, lesem zazněly výkřiky, další střelba a pak už jen sem tam nějaké slovo. Automobil nastartoval a světla se začala vzdalovat. Ležela jsem bez hnutí, a možná i bez dechu, dokud skrz škvíry v podlaze nepronikl první náznak denního světla. Pak jsem se narovнала. Nadzdvihla jsem několik prken, pomohla ven nejprve Sáre a pak oběma našim matkám. Rozhlédla jsem se po pokoji. Podlaha byla v místě, na které stále ještě svítlo světlo lampy, rozstřílená na padrť. A mně se před očima mihla ta část noci, kdy se otec snažil nacpat do mého malého pokojíku další matraci, a já ve spěchu lampu přesunula na druhou stranu pokoje.

Martin Hák, Edith a Ludwig

3. místo

Drahý Ludwigu,

asi jsem se zamilovala! Musíte mi odpustit tak pošetilé zvolání hned z kraje dopisu, ale já si zkrátka nemohu pomoci. To, co jste stvořil na mém pozemku za městem, je naprosto úchvatné. Ta jednoduchost, ta lehkost, ta světlost! Jsem Vám neskonale vděčna.

Už se těším, až se v novém domě zabydlím a budu se moci věnovat svým oblíbeným kratochvílím. Když zavřu oči, vidím se, jak po koupeli spočívám v lenošce, světlo zapadajícího slunce se v prosklených stěnách domu prolíná s odrazem ornamentů ze stínítka mé secesní lampy a nekonečným prostorem protínající jak dům, tak krajinu ke mně jako ptáci přilétají verše básní, kterým se zrovna věnuji. Ach, nechala jsem se unést, ale jsem si jistá: Je to láska! Nemyslela jsem si, že by žena mého věku a postavení mohla něco takového zažít, vždyť je to bláznovství, ale cítím to tak opravdově – lásku k budově!

Edith F.

Drahá Editho,

děkuji Vám upřímně za Váš dopis, ve kterém jsem našel krom radosti, která je i mou radostí, věc ještě mnohem vzácnější, a totiž pochopení. Moderní architektura se takovému přijetí pohříchu těší jen zřídka, a tak mě naplňuje zvláštním pocitem zadostiučinění, hrdosti a, nebojím se to říci, i souznění. Jste, a byl jsem o tom v hloubi duše přesvědčen už dávno, skutečně vzácná žena, jejíž šarm, kouzlo a moudrost jsou hodny největšího obdivu.

Do Vašeho domu jsem investoval veškerý svůj um a dovednosti a jsem rád, že mohu prohlásit, že se dílo vydařilo po všech stránkách. V nerušeně plynoucí krajině stojí jasně definované objekty z materiálů, které svým užitím ctí svůj charakter. Prostor domu je určen dvěma rovnoběžnými rovinami. Nepřerušuje jej žádná příčka a žádný sloup. Skleněné stěny jej neoddělují, nýbrž spojují s okolím. V tomto ideálním světě můžete být svobodná a šťastná, jak si zasloužíte. Ostatně ve svém popisu budoucího užívání jste to svými slovy nádherně vyjádřila. Toliko role oné lampy, jejíž existenci jaksi nevedu v patrnosti, mi není zcela zřejmá...

Ludwig M. v. d. R.

P.S.: Můj účetní zašle na Vaši adresu fakturu pro vyrovnání rozdílu původně odhadované a skutečné ceny vzniklý růstem cen materiálů během trvání stavby.

Drahý Ludwigu,

jste tak roztomilý, jak se staráte o mé blaho a všímáte si při tom každíčkého detailu. Snad nechcete, abych si myslela, že toužíte po tom, abych se zamilovala i do Vás! Vaše péče, co se týče té staré lampy, je až dojemná. Nuže, chcete-li to opravdu, popíšu Vám stručně ten kousek. Je to stojací lampa někdy ze začátku století, jakých se vyráběly tisíce, ba milióny. Není na ní vlastně nic zvláštního, jen to její stínítko je, myslím, velice hezké. Vinou se po něm takové ty typické secesní liány rozšířené v ohybu. To ale není důvod, proč ji mám tak ráda. Věnovala mi ji má velmi dobrá přítelkyně ještě před válkou, když se stěhovala. Když si čtu pod jejím světlem, cítím se, jako by i ona přítelkyně byla se mnou v pokoji a já se s ní mohla bavit a smát. Teď se jistě smějete vy mně...

...ať si! Tím svým puntičkářstvím jste však na sebe přivolal další úkol. Když se zajímáte o svítidla, mohl byste mi poradit i se skříní. Do domu musím nechat jednu dopravit, protože do těch vestavných se mi nevejdou mé večerní šaty. Krása Vaší architektury tak přede mne (potažmo před Vás) postavila nezvyklé dilema, a to vymyslet, kam tento nový kus nábytku umístit, když jsou všechny obvodové stěny prosklené a opatřené závěsy. Předem děkuji za tuto drobnou konsultaci.

Edith F.

P.S.: Děkuji za velmi ohleduplné upozornění na odeslanou fakturu. V takto bagatelní záležitosti bych se byla obešla i bez něj.

Drahá Editho,

Vaše hodnocení mé osoby jsou jako i Vy sama značně osobitá a máte na ně jistě právo. Prosím Vás však snažně, abyste hodnocení důležitosti architektonických prvků včetně zařizovacích předmětů nechala na autorovi díla, totiž na mě. V detailu, totiž, je Bůh!

Ve svém životě jak profesním, tak osobním jsem potkal řadu žen, a měl jsem tak možnost pochopit mnohé z toho, co obvykle zůstává rozumu utajeno. Touhu po ornamentálně zdobených cetkách, kredencích a almarách Vám tedy nevyčítám. Musím však trvat na tom, že Váš nový dům jsem navrhl vcelku a úplně tak, jak má stát a být používán, tedy bez výše zmíněných záležitostí.

Osvětlení všech druhů včetně toho určeného k četbě je pečlivě zabudováno do obytného modulu a pro Vámi oblíbené kratochvíle bezesbýtku stačí. Pokud máte potřebu nosit v dnešní době šaty delší, než jakou mají výšku vestavěné úložné prostory, dá se to považovat za zvláštní druh výstřednosti, avšak i pro tuto životní situaci poskytuje Váš dům vhodné řešení – robu si můžete věšet na otevřené dveře od koupelny.

Ludwig M. v. d. R.